

Η πραγματικότητα πίσω από την Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας: Εντυπώσεις από τη Φυλακή της Λέσβου

Κάποτε γνωστή ως το νησί της πνευματικότητας και της αρμονίας, γενέτειρα της ποίησης και της τέχνης, η Λέσβος, έχει σήμερα μεταμορφωθεί σε μια αντιφατική πραγματικότητα που ξεπερνά τα όρια της φαντασίας. “Αποθήκη προσφύγων της Ευρώπης”, όπως έχει χαρακτηριστεί από πολλούς, όπου δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες που θέλησαν να αναζητήσουν άσυλο στην Ευρώπη έχουν εγκλωβιστεί και ζουν στο περιθώριο. Δρώντας συλλογικά, ΕΕ και ελληνική κυβέρνηση, τεστάρουν τις αντιμεταναστευτικές τους πολιτικές στο νησί ώστε να βρουν το πρότυπο αντιμεταναστευτικό μοντέλο για την υπόλοιπη Ευρώπη. Πόσο αντιφατική ειρωνεία! Ο τόπος που κάποτε υμνούνταν για τη δημιουργικότητα και τον ανθρωπισμό του, σήμερα γίνεται μάρτυρας και ξενοδόχος της πιο σοβαρής ανθρωπιστικής κρίσης στην Ευρώπη.

Ιστορικό Περιεχόμενο

Όλα ξεκίνησαν το 2015, όταν η Αραβική Άνοιξη σε χώρες όπως η Συρία, η Λιβύη, το Ιράκ και η Υεμένη επιδεινώθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να εξελιχθεί σε ένοπλες συγκρούσεις και μακροχρόνιους εμφύλιους πολέμους, σπείροντας ανησυχία και σύγκρουση μέχρι και στα γειτονικά κράτη. Στην προσπάθεια τους να διαφύγουν τον πόλεμο και τη δίωξη, πάνω από ένα εκατομμύριο πολίτες της Μέσης Ανατολής εγκατέλειψαν τότε τις χώρες τους, αναζητώντας καταφύγιο στην Ευρώπη.

Με τις κυριότερες διαδρομές μετανάστευσης από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη να διέρχονται από την Τουρκία, η Λέσβος έγινε ο πιο συνήθης αρχικός προορισμός των μεταναστευτικών ροών που αναζήτησαν την είσοδό τους στην ΕΕ. Υπολογίζεται ότι μόνο το 2015, πάνω από 850.000 πρόσφυγες πέρασαν στην Ευρώπη μέσω της Λέσβου.

Και τότε, παραμερίζοντας το ανθρωπιστικό και φιλελεύθερο προσωπείο της, η ΕΕ μας αποκάλυψε για ακόμη μία φορά τον αληθινό της χαρακτήρα, ακροδεξιό και συντηρητικό. Σχεδόν όλα τα μέλη της με ελάχιστες εξαιρέσεις έκλεισαν τα σύνορα τους προς απάντηση στον αβοήθητο λαό της Μέσης Ανατολής. “Δεν θα τους αφήσουμε να αλλοιώσουν την ευρωπαϊκή μας ταυτότητα...”, δήλωσαν οι

“μορφωμένοι” και “φιλελεύθεροι” κυβερνήτες μας, “...να πάνε αλλού”.

Λόγω της ανικανότητάς της να επιτύχει πολιτική συμφωνία για μία πιο ίση κατανομή προσφύγων με τα μέλη της, η ΕΕ κατέφυγε σε συμφωνίες για τη διαχείριση των συνόρων της με μη-ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Τουρκία και η Λιβύη. Μία από αυτές είναι η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας του Μαρτίου του 2016.

Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας

Βάσει της συμφωνίας, άτομα που διέρχονται “παράτυπα” στα ελληνικά νησιά από την Τουρκία πρέπει να επιστραφούν εκεί, ενώ η Τουρκία, ως αντάλλαγμα, λαμβάνει οικονομική ενίσχυση από την ΕΕ, την υπόσχεση γρήγορων διαπραγματεύσεων για την ένταξή της στην ΕΕ, καθώς και ταξιδιωτική ελευθερία χωρίς ανάγκη έκδοσης βίζα για τους τούρκους πολίτες της μέσα στην ΕΕ.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε ακόμη περισσότερο τον Ιούνιο του 2021, όταν η ελληνική κυβέρνηση εξέδωσε Κοινή Υπουργική Απόφαση κατατάσσοντας την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα» ειδικά για αιτούντες άσυλο από το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, τη Σομαλία και τη Συρία, τις πέντε πιο συνήθεις εθνικότητες των αιτήσεων ασύλου στην Ελλάδα.

Εκτός από τις πολλαπλές κριτικές που έχει δεχθεί η δήλωση της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» για τους πρόσφυγες, οι τουρκικές αρχές έχουν επίσης αναστείλει τις επιστροφές προσφύγων από το 2020. Παρ’ όλα αυτά, η ΕΕ και η ελληνική κυβέρνηση συνεχίζουν να απορρίπτουν τις αιτήσεις ασύλου από τις προαναφερόμενες πέντε εθνικότητες βάσει συμφωνίας, υποστηρίζοντας την επιστροφή τους στην Τουρκία.

Νομικό αδιέξοδο

✖ Βασιζόμενη στο πλαίσιο της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, η αξιολόγηση των αιτήσεων ασύλου που προέρχονται από το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, τη Σομαλία και τη Συρία εξετάζονται πρώτα με βάση την αρχή της “ασφαλούς τρίτης χώρας” για το εάν η Τουρκία είναι ασφαλής για την επιστροφή τους. Μόνο αν αποδειχθεί ότι η Τουρκία δεν είναι ασφαλής, αυτές οι αιτήσεις θεωρούνται βάσιμες για εξέταση επί της ουσίας. Αν η Τουρκία θεωρηθεί, όπως συχνά συμβαίνει για τα άτομα που εμπλέκονται στη συμφωνία, ασφαλής προορισμός, οι αιτούντες βρίσκονται σε νομικό αδιέξοδο, καθώς απορρίπτονται για διεθνή προστασία από την ελληνική κυβέρνηση και ΕΕ, και ταυτόχρονα η Τουρκία δεν αποδέχεται την επιστροφή τους.

Συνήθως, οι αιτούντες άσυλο που επηρεάζονται από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας παγιδεύονται στο στάδιο της συνέντευξης για την επιστροφή τους στην Τουρκία. Αν λάβουν αρνητική απάντηση, έχουν το δικαίωμα να προβούν σε έφεση. Εάν λάβουν και πάλι αρνητική απάντηση, τότε θεωρούνται “μη

αιτούντες” και αφαιρούνται από το ελληνικό σύστημα. Μπορεί να επανέλθουν στο σύστημα και να θεωρηθούν “αιτούντες άσυλο” μόνο εάν ανοίξουν επιτυχώς μια νέα υπόθεση ασύλου με τέλος των €100. Ωστόσο, μια επόμενη απόρριψη - ίσως λόγω αδυναμίας παροχής νέων στοιχείων - τους αποβάλλει ξανά στην κατηγορία των “μη αιτούντων”. Οι “μη αιτούντες” δεν έχουν νομικά δικαιώματα και έτσι χάνουν την πρόσβασή τους σε δωρεάν νερό και τροφή στα κέντρα υποδοχής, σε ιατρική περίθαλψη και σε οικονομική ενίσχυση, ενώ ταυτόχρονα τίθενται υπό γεωγραφικούς περιορισμούς που τους απαγορεύουν την αποχώρηση τους από το νησί.

Μία γενική πρακτική, αν και όχι επίσημη νομοθετικά, που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια, δεδομένου της κατάστασης, είναι να κόβει την σύνδεση με την Τουρκία έναν χρόνο μετά την πρώτη υποβολή αίτησης από τον αιτούντα. Μόλις αυτή η σύνδεση κοπεί, η αίτηση θεωρείται αποδεκτή για εξέταση επί της ουσίας. Σύμφωνα με μία νομική πηγή, ο μέσος όρος του χρόνου αναμονής στη Λέσβο για αιτούντες άσυλο που επηρεάζονται από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας μέχρι να λάβουν θετική απάντηση είναι τρία χρόνια· ένας χρόνος ως “μη αιτούντες” και δύο χρόνια κατά μέσο όρο ως “αιτούντες άσυλο”.

Πολιτική Ελληνικής Κυβέρνησης

Ως απάντηση στην πρόκληση αυτή και μετά από παρότρυνση της ΕΕ, η ελληνική κυβέρνηση ανέπτυξε μια Εθνική Στρατηγική Ενσωμάτωσης που περιγράφει συγκεκριμένους στόχους και ενέργειες για τη διευκόλυνση της πρώιμης ένταξης των αιτούντων άσυλο στην ελληνική κοινωνία. Παρακάτω παρουσιάζω μία σύντομη περίληψη της.

Στέγαση

Η Στρατηγική επιδιώκει να διασφαλίσει την ασφάλεια και την προστασία των πιο ευάλωτων ομάδων αιτούντων άσυλο, όπως είναι τα παιδιά, έγκυες γυναίκες, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με περιορισμούς κινητικότητας, και άτομα που πάσχουν από σοβαρές ασθένειες, μέσω της δημιουργίας κατάλληλων δομών στέγασης και υποστήριξης. Η Στρατηγική ορίζει ως τα πιο κρίσιμα στοιχεία των θεμελιωδών συνθηκών κατοικίας τον επαρκή φωτισμό και την ασφαλή πρόσβαση σε τουαλέτες και ντους, και προτείνει την άμεση μεταφορά των ευάλωτων ατόμων σε καθορισμένα “καταφύγια” εάν κριθεί απαραίτητο.

Ιατρική Περίθαλψη

Η Στρατηγική δεσμεύεται να διασφαλίσει την παρουσία πολυ-επιστημονικών ομάδων αποτελούμενων από εξειδικευμένους ιατρούς, ψυχολόγους, και κοινωνικούς λειτουργούς, σε όλες τις δομές υποδοχής σε όλη την Ελλάδα, υπεύθυνες για την αξιολόγηση ευαλωτότητας προσφύγων και την παραπομπή αυτών που χρήζουν βοήθειας σε σχετικούς τρίτους φορείς. Επιπλέον, όσον αφορά τις χρόνιες παθήσεις, η Στρατηγική τονίζει τη σημασία της ύπαρξης επαρκώς εκπαιδευμένου ιατρικού και ψυχολογικού προσωπικού εντός των τοπικών ιδρυμάτων και δομών ψυχικής υγείας, για τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση αυτών.

Απασχόληση

Η Στρατηγική δεν κάνει καμία αναφορά στην απασχόληση ως μέρος της προ-ενσωμάτωσης αιτούντων άσυλο στην ελληνική κοινωνία.

Εκπαίδευση

Ο κύριος στόχος της Στρατηγικής γύρω από την εκπαίδευση επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση των παιδιών αιτούντων άσυλο στα ελληνικά δημόσια σχολεία. Για την επιτάχυνση της ένταξης των παιδιών προσφύγων στα ελληνικά σχολεία πλάι στους ντόπιους μαθητές, η κυβέρνηση δεσμεύεται να τα παρέχει με προπαρασκευαστικά μαθήματα ενός έτους για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας από εξειδικευμένο προσωπικό σε απογευματινές ώρες μέσα στα ελληνικά σχολεία. Επιπλέον, για τα παιδιά προσφύγων που έχουν συμπληρώσει την προπαρασκευαστική τάξη του ενός έτους και είναι έτοιμα να παρακολουθήσουν τα κοινότυπα μαθήματα του σχολείου μαζί με τους ντόπιους μαθητές, η κυβέρνηση δεσμεύεται να παρέχει συμπληρωματικά μαθήματα γλώσσας που εκτελούνται παράλληλα με το κανονικό πρόγραμμα σχολείου. Όσον αφορά τους ενήλικες, η Στρατηγική περιγράφει πρωτοβουλίες επαγγελματικής κατάρτισης, με στόχο την ενίσχυση των υπάρχουσών δεξιοτήτων τους, συμβατών με τις απαιτήσεις των τοπικών οικονομιών.

Η Πραγματικότητα της Λέσβου

Εκτελώντας τετράμηνη εθνογραφία σε ένα πολιτιστικό κέντρο κοινότητας - ονόματι Παρέα Λέσβος - δίπλα στη δομή της Λέσβου και συνεντεύξεις με ακτιβιστές και άτομα που δουλεύουν στο χώρο για χρόνια, εξέτασα την πρακτική εφαρμογή της Ελληνικής Στρατηγικής Ενσωμάτωσης, όσον αφορά

τους αιτούντες άσυλο που επηρεάζονται από την συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας.

Στέγαση

Σε πλήρη αντίθεση με την Στρατηγική, τα μοναδικά προγράμματα κοινωνικής κατοικίας που αναπτύχθηκαν ποτέ για ευάλωτες ομάδες αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, ESTIA και FILOXENIA, τα οποία ξεκίνησαν από την UNHCR και την IOM το 2015 και 2018 αντίστοιχα, τερματίστηκαν ξαφνικά από την ελληνική κυβέρνηση το 2022 και 2021, αντίστοιχα. Η δικαιολογία που δόθηκε βασίζεται στο αβάσιμο επιχείρημα της "μείωσης των αφίξεων" και, συνεπώς, της "αύξησης του χώρου στα υπάρχοντα κέντρα" προκειμένου να καλυφθεί επαρκώς ο τρέχοντας όγκος των αιτούντων άσυλο.

Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση εξέδωσε οδηγίες για το κλείσιμο δομών κοντά σε αστικές περιοχές, όπως οι καταυλισμοί Σκαρμαγκά και Ελαιώνας στην περιοχή της Αττικής, καθώς και εναλλακτικών πρότυπων καταυλισμών που διαχειρίζονταν ΜΚΟ στη Λέσβο, όπως οι καταυλισμοί ΠΙΚΠΑ και Καρά Τεπέ, σχεδιασμένοι ειδικά για τη φιλοξενία των πιο ευάλωτων προσφύγων.

Η κίνηση της κυβέρνησης να τερματίσει όλα τα προγράμματα κοινωνικής κατοικίας και "πρότυπων" δομών έχει τεράστιες συνέπειες για τις ευάλωτες ομάδες αιτούντων άσυλο. Πριν από το κλείσιμο αυτών των προγραμμάτων, ευάλωτες περιπτώσεις στη δομή της Λέσβου θα μεταφέρονταν σε διαμερίσματα ή ξενοδοχεία στην ηπειρωτική Ελλάδα, για τη διευκόλυνση της πρώιμης ένταξης των παιδιών στα τοπικά σχολεία και των ενηλίκων σε νέες κοινότητες, επιτρέποντας επίσης την πρόσβασή τους σε ιατρική και ψυχολογική φροντίδα. Ωστόσο, στις πόλεις σήμερα δεν υπάρχουν πλέον κατάλληλα καταλύματα για τους ευάλωτους αιτούντες άσυλο. Συνεπώς, ευάλωτα άτομα βρίσκονται χωρίς άλλη εναλλακτική επιλογή παρά να παραμείνουν στην κρατική και κλειστή ελεγχόμενη δομή της Λέσβου κάτω από απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης. Συχνές διακοπές ρεύματος και νερού, έκθεση σε ακραίες καιρικές συνθήκες όπως ο αέρας το χειμώνα ή η υπερβολική ζέστη τους καλοκαιρινούς μήνες (συγκεκριμένα υπάρχουν μόνο δύο δέντρα μέσα σε ολόκληρη τη δομή της Λέσβου όπου μπορεί κάποιος να αναζητήσει σκιά όταν η θερμοκρασία φτάνει έως και τους 45 βαθμούς), ανεπαρκή πλυντήρια, προβλήματα υγιεινής όπως ψώρα και κοριοί, είναι καθημερινά φαινόμενα που συναντά κανείς στη δομή της Λέσβου. Επιπλέον, η τοποθεσία της δομής, που βρίσκεται 5 χιλιόμετρα από το κέντρο της Μυτιλήνης, δημιουργεί προβλήματα παρά βοηθάει την ένταξη προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Οι κάτοικοι της δομής καταλήγουν να αλληλεπιδρούν μόνο με τους δικούς τους πολιτιστικούς και γλωσσικούς κύκλους, περιορίζοντας την ευκαιρία τους να ασκήσουν την ελληνική ή αγγλική γλώσσα με φυσικούς ομιλητές και να γνωρίσουν την τοπική κουλτούρα. Ο περιορισμός κυκλοφορίας από τις 8 μ.μ. έως τις 8 π.μ. στον οποίο υφίστανται εμποδίζει τα παιδιά και τους ενήλικες από το να παρακολουθούν το βραδινό σχολείο που υποτίθεται ότι ιδρύθηκε για να καλύπτει τις ανάγκες τους και εμποδίζει τη συμμετοχή τους σε διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες ένταξης, όπως θα ήταν για παράδειγμα η κοινωνική διασκέδαση με πιθανούς

τοπικούς φίλους μετά την δουλειά.

Η επιβολή των τρεχουσών συνθηκών κατοικίας σε άτομα που βρίσκονται παγιδευμένα στη διαδικασία ασύλου για τρία χρόνια κατά μέσο όρο οδηγεί αναπόφευκτα στην περιθωριοποίηση τους. Λόγω της ιδιότητας τους ως “μη αιτούντες” στο σύστημα ασύλου, τους παρέχονται οι λιγότερο επιθυμητές εγκαταστάσεις - συνήθως υπερφορτωμένες σκηνές, μερικές φορές ακόμα και χωρίς διαχωριστικά “δωματίων”, και ταυτόχρονα τους αρνούνται βασικές νομικές προστασίες, όπως η πρόσβαση σε δωρεάν τροφή και νερό, ιατρική περίθαλψη και απασχόληση. Για να επιβιώσουν, εξαρτώνται έντονα από το έργο των ΜΚΟ. Ωστόσο, καθώς ο χρόνος αναμονής τους προχωρά από εβδομάδες σε μήνες και τελικά χρόνια, η συνολική αποξένωσή τους από την κοινωνία οδηγεί σε ψυχική κατάρρευση και διαταραχή.

Ιατρική περίθαλψη

Πριν από το 2019, κάθε άτομο που υπέβαλε αίτηση για άσυλο, μαζί με την κάρτα ασύλου του αποκτούσε και έναν αριθμό ΑΜΚΑ, που του παρείχε πρόσβαση στο εθνικό δημόσιο σύστημα υγείας. Το μειονέκτημα του αριθμού ΑΜΚΑ, σύμφωνα με την κυβέρνηση, είναι ότι δεν μπορεί να αφαιρεθεί μετά την έκδοση του, παρά μόνο σε περίπτωση θανάτου. Γι’ αυτό και το 2019, το σύστημα άλλαξε: οι αιτούντες άσυλο δίνονται πλέον έναν αριθμό ΠΑΑΥΠΑ για την δωρεάν πρόσβαση τους σε ιατροφαρμακευτική και ψυχολογική φροντίδα στο δημόσιο σύστημα υγείας. Αυτός ο αριθμός ΠΑΑΥΠΑ είναι ένας προσωρινός αριθμός κοινωνικής ασφάλισης που εκδίδεται από την Υπηρεσία Ασύλου μαζί με την κάρτα ασύλου και είναι ενεργός καθ' όλη τη διάρκεια της εξέτασης της αίτησης ασύλου. Αν η αίτηση ασύλου εγκριθεί και χορηγηθεί διεθνής προστασία, ο προσωρινός αριθμός ΠΑΑΥΠΑ μετατρέπεται σε αριθμό ΑΜΚΑ. Αν όμως η αίτηση ασύλου απορριφθεί, όπως πολύ συχνά συμβαίνει με τους αιτούντες άσυλο που επηρεάζονται άμεσα από την συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, ο αριθμός ΠΑΑΥΠΑ απενεργοποιείται αυτόματα, αφαιρώντας τους από το εθνικό σύστημα υγείας!

Απασχόληση

Πριν από το 2019, οι αιτούντες άσυλο είχαν το δικαίωμα της άμεσης πρόσβασης τους στην αγορά εργασίας με τη λήψη του αριθμού ΑΜΚΑ παράλληλα με την κάρτα ασύλου τους. Αυτήν την στιγμή, η πρόωρη είσοδος των αιτούντων άσυλο στην αγορά εργασίας απαγορεύεται κατηγορηματικά από το κράτος· από τον Νοέμβριο του 2019, οι αιτούντες άσυλο πρέπει να τηρούν περίοδο αναμονής έξι μηνών πριν τους επιτραπεί η συμμετοχή στην εργατική δύναμη. Ωστόσο, ακόμα και μετά τη λήξη αυτού του εξαμήνου, οι γραφειοκρατικοί φραγμοί είναι τόσο υψηλοί που η εξασφάλιση εργασίας γίνεται ένα ανεπίτευκτο όνειρο για πολλούς. Θεωρητικά, ο αριθμός ΠΑΑΥΠΑ που δίνεται πλέον στους

αιτούντες άσυλο αντί του ΑΜΚΑ, τους δίνει πρόσβαση στην αγορά εργασίας· ωστόσο, στην πράξη, δεν αναγνωρίζεται από τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες απασχόλησης της κυβέρνησης, το ΙΔΙΚΑ και το ΕΡΓΑΝΙ. Αλλά ακόμη και αν αναγνωριζόταν, οι αιτούντες άσυλο που επηρεάζονται από την συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας δεν θα μπορούσαν να ωφεληθούν καθώς ο ΠΑΑΥΠΑ τους θα τους αφαιρούσαν με την απόρριψη της αίτησης ασύλου τους.

Ταυτόχρονα όμως έχουν παρατηρηθεί σοβαρές ελλείψεις εργατικού δυναμικού στους τομείς του τουρισμού και της γεωργίας, και οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν εκφράσει ενδιαφέρον για την πρόσληψη προσφύγων και αιτούντων άσυλο στις θέσεις αυτές. Δεδομένου της στάσης της ελληνικής κυβέρνησης και του ελληνικού δικαίου, ελληνικές επιχειρήσεις και αιτούντες άσυλο καταφεύγουν συχνά στην μαύρη εργασία, η οποία όμως καθιστά τους πρόσφυγες σε υψηλούς κινδύνους κακομεταχείρισης και εκμετάλλευσης καθώς δεν προστατεύονται νομικά.

Εκπαίδευση

Ενώ το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα για τους αιτούντες άσυλο έχει παραμείνει το ίδιο από το 2016, σημαντικές αλλαγές έχουν παρατηρηθεί στην πράξη. Πριν το 2019, όταν το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ ήταν ακόμα σε ισχύ, πολλές οικογένειες μεταφέρονταν σε αστικές περιοχές, επιτρέποντας στα παιδιά τους να εγγραφούν σε ελληνικά σχολεία. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου οι αιτούντες άσυλο βρίσκονταν σε απομακρυσμένες περιοχές, παρέχονταν λεωφορεία για τη μεταφορά των παιδιών τους στα σχολεία. Ωστόσο, αυτές οι συνθήκες δεν ισχύουν πλέον. Οικογένειες και παιδιά βρίσκονται εγκλωβισμένα στο νησί της Λέσβου, όπου τα σχολεία δεν είναι εφοδιασμένα με εξειδικευμένο προσωπικό ούτε με εξειδικευμένα προγράμματα για την ένταξη των παιδιών αυτών στα ελληνικά σχολεία. Σε αντίθεση, το σχολείο για τα παιδιά προσφύγων παίρνει την μορφή άτυπης εκπαίδευσης και οργανώνεται από ΜΚΟ μέσα στα κέντρα υποδοχής. Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο δεν αποτρέπεται ο διαχωρισμός μεταξύ προσφύγων και ντόπιων παιδιών αλλά επιπλέον ενισχύεται και η δημιουργία παράλληλων κοινωνικών συστημάτων που η ίδια Στρατηγική τονίζει ότι “παλεύει” να αποτρέψει αναγνωρίζοντας ότι οι συνέπειες τους συχνά οδηγούν σε αυξημένη κοινωνική περιθωριοποίηση, φτώχεια, και ριζοσπαστικοποίηση.

Όσον αφορά τους ενήλικες, οι επιλογές που έχουν για να εκμεταλλευτούν τα τρία χρόνια αναμονής τους μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους είναι ελάχιστες. Πέραν των τριών σεμιναρίων που έχει τρέξει η UNHCR στο νησί για την σύνδεση μεταξύ εργοδοτών και μεταναστών για επαγγελματική εκπαίδευση και κάποιων βασικών μαθημάτων IT από τοπικές ΜΚΟ, δεν υπάρχει κάποια άλλη σχετική επιλογή στο νησί.

Επίλογος

Οι πρόσφατες πολιτικές και πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί από το κράτος έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τους στόχους και τις ενέργειες της Στρατηγικής, υποδηλώνοντας τη λειτουργία της περισσότερο ως συμβολική χειρονομία παρά ως αποτελεσματικό εργαλείο ενσωμάτωσης. ΕΕ και ελληνική κυβέρνηση κρύβονται για ακόμη μία φορά πίσω από το δάχτυλο τους, προβάλλοντας στρατηγικές και δράσεις γεμάτες υποσχέσεις, αλλά δρώντας στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση.

Η Άρτεμις Τωμαδάκη Μπαλωμένου είναι ανεξάρτητη ερευνήτρια πάνω στις επιπτώσεις της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα. Η προσέγγισή της υπογραμμίζει την σύνδεση μεταξύ έρευνας και πρακτικής εφαρμογής. Μέσω συστηματικής έρευνας εντοπίζει κενά στο σύστημα, και μέσω ενεργής συνεργασίας με ΜΚΟ και χρηματοδοτικούς φορείς, μεταφράζει τα ευρήματα της σε εφαρμόσιμη γνώση προωθώντας την αλλαγή.